

Stockholm den 22 september 2017

R-2017/1109

Till Arbetsmarknadsdepartementet

A2017/01344/ARM

Sveriges advokatsamfund har genom remiss den 22 juni 2017 beretts tillfälle att avge yttrande över promemorian Ett entreprenörsansvar i bygg- och anläggningsbranschen (Ds 2017:30).

Sammanfattning

Advokatsamfundet, som hänvisar till tidigare avgivna remissyttranden rörande entreprenörsansvar enligt Tillämpningsdirektivet till utstationeringsdirektivet,¹ avstyrker den föreslagna regleringen om entreprenörsansvar.

Bakgrund

Det förslag om entreprenörsansvar som nu remitterats innebär i förhållande till de tidigare lämnade förslagen i betänkande Tillämpningsdirektivet till utstationeringsdirektivet – Del II (SOU 2015:38) och promemorian Entreprenörsansvar och svenska kollektivavtalsvillkor vid utstationering (Ds 2016:6), ett mer omfattande entreprenörsansvar än vad som tidigare föreslagits genom att förslaget omfattar inte endast arbetstagare som är utstationerade i Sverige, utan även arbetstagare anställda i Sverige. Entreprenörsansvaret föreslås vara primärt och strikt. Enligt promemorians huvudförslag ska ytterst huvudentreprenören kunna bli ansvarig för att en arbetstagare i en

¹ Se Advokatsamfundets remissyttranden den 28 maj 2015 (R-2015/0659, A2015/1050/ARM) över betänkandet Tillämpningsdirektivet till utstationeringsdirektivet – Del II (SOU 2015:38) och den 23 juni 2016 (R-2016/0732, A2016/00736/ARM) över promemorian Entreprenörsansvar och svenska kollektivavtalsvillkor vid utstationering (Ds 2016:6), där Advokatsamfundet avstyrkte förslagen om ett lagreglerat entreprenörsansvar.

entreprenadkedja får ut sin lön för arbete i entreprenaden. Enligt det alternativa förslaget i promemorian ska endast uppdragsgivaren, dvs. den entreprenör som anlitat arbetstagarens arbetsgivare som underentreprenör, kunna ha ett sådant ansvar.

Utveckling av synpunkter

Advokatsamfundet har i tidigare remissyttranden framfört att det inte funnits någon analys eller utredning kring den verkliga omfattningen av problem med bedrägerier och missbruk i situationer där det är svårt för arbetstagarna att hävda sina rättigheter. Advokatsamfundet kan konstatera att det inte heller i denna promemoria finns utredning som visar att det i Sverige finns stora problem med betalning till arbetstagare, vare sig till utstationerade arbetstagare eller till arbetstagare anställda i Sverige. Regeringen lutar sig i promemorian alltjämt endast mot att det i samband med framtagande av förslag till tillämpningsdirektiv angivits att det fanns flera exempel på fall där utstationerade arbetstagare inte fått ut den lön de har rätt till (s. 26).

Regeringen har i promemorian (s. 33) konstaterat det som Advokatsamfundet tidigare framhållit att ett förslag om entreprenörsansvar kan framstå som en främmande företeelse på svensk arbetsmarknad och att det avviker från den grundläggande civilrättsliga principen i Sverige att endast den part som iklätt sig förpliktelser enligt ett avtal är skyldig att uppfylla dessa. Regeringen har dock med hänvisning till att det finns exempel på regler vid verksamhetsövertagande som innebär att annan än arbetsgivare svarar för intjänad lön, ansett att ett entreprenörsansvar inte är systemfrämmande. Som Advokatsamfundet tidigare angivit är dock ett sådant ansvar för tredje part begränsat och relativt förutsägbart. Enligt Advokatsamfundet bör en så grundläggande civilrättslig princip inte sättas åt sidan för att införa ett i förhållande till tredje part omfattande och oförutsägbart ansvar som ett primärt och strikt entreprenörsansvar utan att det först utretts om det finns andra alternativa vägar att gå.

I Tillämpningsdirektivet artikel 12.6 har angivits att medlemsstaterna får vidta andra lämpliga åtgärder mot bedrägerier och missbruk i entreprenadkedjor. Mot bakgrund av de åtgärder som redan har vidtagits, t.ex. på beskattningsområdet med bestämmelser om s.k. omvänd skattskyldighet vid omsättning av byggtjänster och bestämmelser i skatteförfarandelagen (2011:1244) om elektronisk personalliggare, samt den reglering som redan finns i kollektivavtal inom byggbranschen till skydd för arbetstagares lön, är Advokatsamfundets bedömning att regeringen har möjlighet att stanna för att införa annan mindre ingripande åtgärd än ett entreprenörsansvar. En åtgärd skulle kunna vara att införa krav på kontroll av underentreprenörer motsvarande den kontroll som återfinns i Sveriges Byggindustriers avtalsvillkor UE 2015.

Enligt Advokatsamfundets uppfattning är entreprenörsansvaret, trots att det har utformats som ett semidispositivt ansvar, inte i överensstämmelse med den svenska arbetsmarknadsmodellen.

Advokatsamfundet kan vidare konstatera att förslaget om entreprenörsansvar kan medföra såväl tolknings- som tillämpningsproblem för de arbetstagare som bestämmelserna syftar till att skydda. Detta då det enligt förslaget är arbetstagaren som ska visa sin rätt till lön och ta fram underlag för att lönen avser arbete som utförts i den entreprenad där uppdragsgivaren/ huvudentreprenören ingår i entreprenörskedjan.

I promemorian anges att konsekvenser i form av fördyringar för utökade kontroller för uppdragsgivare och huvudentreprenörer kan påräknas, men att det är svårt att med någon säkerhet bedöma de ekonomiska konsekvenserna för företag bl.a. mot bakgrund av svårigheterna att bedöma i vilken omfattning sådana krav kan komma att göras gällande (s. 146). Detta hör samman med att det som påpekats ovan saknas utredning om behovet av ett entreprenörsansvar, vilket regeringen bör utreda för att få bättre underlag även för kostnadskonsekvenserna. Advokatsamfundet vill här peka på att Sverige redan har mycket höga kostnader för byggande.

Det förslag om entreprenörsansvar som nu föreslagits är mycket omfattande. Då behovet av ett entreprenörsansvar inte är fullt utrett, förslaget innebär ett avsteg från grundläggande civilrättsliga principer, inte är i överensstämmelse med den svenska arbetsmarknadsmodellen samt då konsekvenserna för uppdragsgivare och huvudentreprenörer inte är överblickbara, avstyrks förslaget.

Beträffande det alternativa förslag som läggs fram i promemorian, gör sig samma invändningar gällande som riktats mot huvudförslaget. Det kan dock konstateras att ett entreprenörsansvar endast för uppdragsgivare inte kommer att drabba tredje part i samma omfattning och att det minskar de oförutsebara affärsriskerna i en entreprenad för huvudentreprenören.

SVERIGES ADVOKATSAMFUND

Anne Ramberg